

KANNEL ARMAS, KANNEL KALLIS...

Tuntud kandlemängija Alfred Kuus heidab pilgu maistse päritoluga armastatud eesti rahvapillile ja selle hilisemale arengule, mängu tehnikale ning hääles tusele.

Kannel on üks tuntumaid rahvapille Eestis juba keskajast peale. Esimesed andmed vanast eesti kandlest on säilinud Tallinna linnaarhiivis seoses ühe kohtuprotsessiga a-st 1579, kui kaebelune oli kaebajat kandlega pähe löönud. Ka Tartu rae dokumentides on 1722. a. juttu talupojakandlest. Sakslased nimetasid mõlemal korral meie vana eesti kannelt „unteutsche“ või „Bauern Harphe'ks“. Kannel näib siis juba olevat laialt levinud ja pika mineviku-ga.

Kirjutades eestlastest „Der Teutschen Merkur'is“ 1788. a. märgib C. H. J. Schlegel meie vana kandle kohta, et see oli traatkeeltega varustatud puuhalg (Holzscheit), mida mängiti puupulgaga, jättes aga lähemalt kirjeldamata kandle kuju, keelte arvu jm. osad. Tartu muuseumis säilinud vanimad eesti kandle on pärit alles 19. sajandi algusest ning esindavad seega uuemaid tüüpe vanast eesti kandlest.

Kannel kuulub psalterite (simblite) ehk vanaaegsete ilma kaelata keelpillide gruppi. Samuti kuuluvad sinna soome (eriti karjala) kantele, liivi kandla, läti kokle, leedu kankle, saksa Zither, inglise dulcimer ning cithern, vene gusli jt.

Vana eesti kannel näib olevat väljaarenenud meie oma hõimude juures, nagu nähtub läänemere-soome keelterühma kuuluvaist nimedest: kannel, kandla, kantele. Mõnede asjatundjate arvamiselt on kandlel, kanteled kokled ja kankled arenenud palju varemini tuntud vene rahvapillist gusli. See ei näi aga paika pidavat, sest gusli kuju on erinev ning nad pole kunagi olnud ühest puust väljaõonestatud nagu eesti kandlel. Ainukeseks ühiseks omaduseks on keelte arv (5). Kuid see võib olla tulenenud ka muust, näiteks ühe käe sõrmede arvust. Kuigi mõned puu sügemed võivad olla ühelt rahvalt teisele edasi kandunud, näib põhiliselt tegemist olevat paralleelse arenguga eri maades. Küll aga on meie hilisemad kandletüübid vanast eesti kandlest põhjalikult erinevad, lähenedes kujult, mänguviisilt jm. osas saksa Zither'ile. See kehtib eriti omaaegsete nn. Tõnnisoni kontsertkannelde kohta.

Eesti Rahva Muuseumis säilitatud vanad eesti kandlel on väli-

veel nn. rootsi kannel (talharpa), eriti Lääne-Eestis. Seda 3—4 keelega kannelt, mis sarnanes kujult ja mängult rohkem viiuliga kui kandlega, mängiti poognaga.

Vanade kannelde häälestus pole teada, kuid vaevalt küll olid nad ühegi helitõu järgi ühtlaselt häälestatud. N. Liidu muusikariistade atlasel on meie vana kandle häälestuseks märgitud mi-bemoll-mazhoor — eb mazhoor (mõttekriipsu järel on noodinimede inglise vasted). Hilisemad kandlel olid aga häälestatud sol-mazhoor — g-mazhoor.

Vanul kandleil mängiti nn. sibli-mistehnikas. Näiteks sol-mazhoori häälestatud kandlel asetati põial kõrgema mi — e keelele, esimene sõrm do — c keelele, teine la — a keelele, kolmas fa-diees — f-diees ja neljas (väike) sõrm madalamal mi — e keelele. Parema käe sõrmega või aga puupulgaga üle keelte tõmmates andis see sol-mazhoori duurakordi — g-mazhoor: mi — e (4. sõrm), fa # — f # (3. sõrm), mi — e (sõrm), do — c (1. sõrm), mi — e (põial).

Asetades kolmanda sõrme sol'ile — g ja teise sõrme si'le — b, saame re-mazhoori — d-duurakordi. Sõrmede asetusega vastavil keeltele on nii võimalik võtta veel do-mazhoor — c-mazhoor, mi-minoor — e-minoor ja sol-dominantseptakord — g-dominant 7. Sõrmede panemisega vastavaile keeltele on nii võimalik võtta veel: c-mazhoor, e-minoor ja g-7. Siin Põhja-Ameerikas tuntud auto-harpidel on sama põhimõte, ainult selle vahega, et sõrmede asetäidavad üle keelte asetatud sillad.

Hilisemal ajal hakkas parem käsi viisi jaoks keeli juurde noppima ja ka vasaku käe sõrmed aitasid viisimängimisele kaasa. Nii võidi mängida meie lihtsamaid rahvaviise, ru-no-viise ja ka rahvatantsumuusikat vanade eesti kanneldega. (Muide, hr. Peekna laskis USA-s omale teha vana originaali jäljendades eesti kandle ja on õppinud sellel vastavas stiilis ka mängima.) Sel ajal, kui hakati kasutama bassikeeli, jäi meloodiamängimine ainult ühe käe sõr-

medele, kuna teine käsi võttis üle bassisaate. Sel viisil kujunes nn. noppimistehnika. Lõuna-Eestis mängisid paljud vanemad kandlelajad meloodiat vasaku käe sõrmedega. Kas pole see tingitud vanast sibli-mistehnikast, kus paremal käel latus ka saate osa?

Muistne eesti kannel oli peamiselt laulu saateks, sest on ju teada, et seltskondlikel üritustel lauljad ka kannelt mängisid. Samuti rahvatantsusaateks kanneldati, sageli koos torupilliga. Seda meie teist tuntud rahvapilli on tihti nimetatud „pulmapilliks“, sest ükski pulm ei möödunud torupillimänguta. Vanarahvas uskus, et kandlemäng teeb ka haigeid terveks ja surnute juures mängides ei pidanud juuresolevad omaksed ega tuttavadki surema.

Möödunud sajandi teisel poolel hakkas meie vanade kannelde ja kandlelajate arv vähenema ja torupill suri peagu täiesti välja. Rohkem leidis kandleid, võrreldes teiste aladega, Võru- ja Petserimaal ning Peipsi-äärseis asulais. Nii luges dr. Mihkel Weske oma 1875. a. ringreisul veel 30 kannelt ühes külas. Samuti oli suhteliselt rohkem läti kokleid säilinud Ida-Lätis Latgales ja sealses eesti koloonias Ludzas. Soomeski olid kanteled püsinud peamiselt Karjalas. Muide, läti kokled ja Karjala kanteled on väga sarnased vanade eesti kanneldega.

Umbes samal ajal hakkas ka meie kannel „moderniseeruma“. Mitme oktaavi ulatuses juurdelisatud keeled ja saatebassid muutsid muistse kandle kuju täielikult. Samuti ei uuristatud neid enam ühest puuhallust välja, vaid pilli raamistik oli mitmest puutükist kokku liimitud, millele hiljem asetati põhi ja kõlakaas.

Nii kirjutab dr. K. A. Hermann („Laulu ja mängu leht“ III, 1887) lõunaeesti kandlest: see on mõnekümne teraskeelega ja häälestatud peamiselt g-duuri, kuid osav kandlelaja (mõeldud: ümberhäälestamisel) võib ka teistes helitõugudes mängida.

(Järgneb)

Küll aga on meie hilisemad kandletüübid vanast eesti kandlest põhjalikult erinevad, lähenedes kujult, mänguviisilt jm. osas saksa Zither'ile. See kehtib eriti omaaegsete nn. Tõnnisoni kontsertkannelde kohta.

Eesti Rahva Muuseumis säilitatud vanad eesti kanded on väljaturistatud ühest puutükist, peamiselt kuusepuust, harvemini tam-
mest, kasest, saarest, pähkli- ja õunapuust, kadakast ja türnpuust. Kõlakaas on hiljemini pealeliimitud või naelutatud, vanemal tüüpidel ka kasevitstega kinnitatud. Kannel oli pikergune, mille kitsamasse otsa olid kinnitatud keeled ja laiemas otsa häälestuspulgad. Teises ääres olid keeled lühemad. Labaga kanneldel asetsesid häälestuspulgad kaldjoone all ühest äärest teise. Ilma labata kanneldel oli ka nende kuju teisest äärest lühem.

Kesk- ja Lääne-Eestis kanded ei omanud laba ning erinesid kujult ka kitsamas otsas — need olid kas „koljuga“ või ilma „koljuta“. Seda liiki kandleid leidis peale eelmainitud alade ka Ida-Eestis. Koljuka nimetati poolsöörükujuliselt väljaõnestatud kandle otsa, mis ulatus pinnast pisut kõrgemale. Sellest oli pandud risti läbi raudpulk, mille külge kinnitati keeled. Koljuta kanneldel oli väljaspool kõlakasti ava, kuhu samuti oli paigutatud raudpulk keelte kinnitamiseks. Teine pulk oli ava äärel keelte all. Laiemas otsas olevad häälestuspulgad asetsesid koonusekujulistes aukudes, alt üles, kuhu kinnitati keele teine ots. Laba ja koljuga kanneldel kuulusid ka kõlakaaned väljauristatud puutüki juurde.

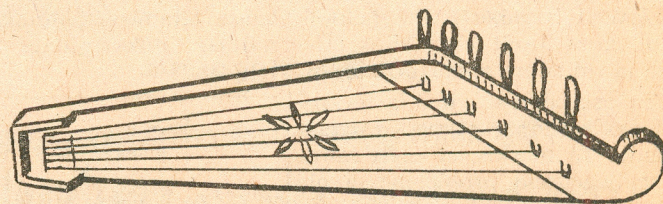
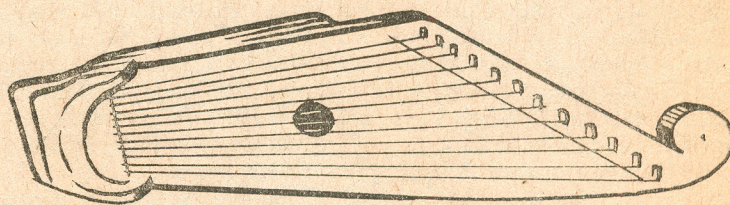
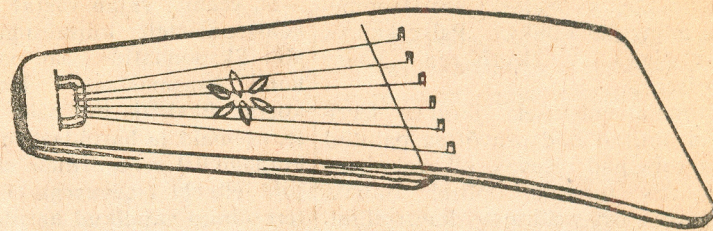
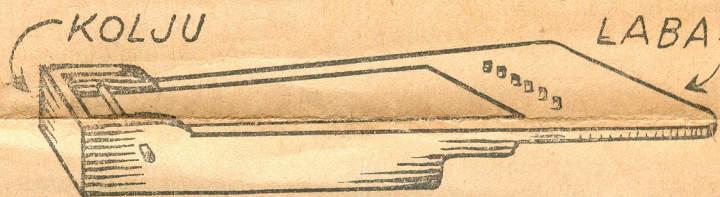
Labaga kanded olid levinud peamiselt Peipsi-äärseil aladel, Petserrimaal (setu kanded) ja eesti koloonias Lutsis (Ludzas) Ida-Lätis. Labaga kanded olid suuremad: pikkus 55—80 cm, laius 15—30 cm ja kõlakasti sügavus kuni kõlakaaneni 4—8 cm, ümmarguse põhjaga kanneldel pisut rohkem. Labata kannelde (tuntud eriti Saaremaal) mõõdud olid: pikkus 50—70 cm, laius 10—20 cm. Teisest äärest oli kannel pikem, langedes pulkadega otsast kaldjoone all lühema ääreni ning moodustades mõnedel kanneldel peaaegu kolmenurkse kuju. Suhe lühema ja pikema külje vahel kõikus: 1:2 (ideaalne proportsioon 7-keele kandlele), 3:5, 2:3, 3:4 ja isegi 4:5. Keeled olid samajämedusega terastraadid. Hiljemas arengujärgus oli aga pikem keel mähitud — bassiks.

Lõuna-, Ida- ja Kesk-Eestis olid kanded suuremad, omades 7—8 ja isegi 9 keelt, Saaremaa kanded aga väiksemad — 6—8 keelega. Kõik need olid uuemad kandletüübid. Tõeliselt vana-aegseil oli ainult 5 keelt. Neist on kaks Riia muuseumis. Kuid missugused just olid esimesed kanded Eestis, selle kohta andmed puuduvad.

Endisaegadel on Eestis leidunud

lis ka mängima.) Sel ajal, kui häälestamisel) võib ka teistes helitõugudes kati kasutama bassikeeli, jäi melo- mängida.
diamängimine ainult ühe käe sör-

(Järgneb)

KANDLETÜÜPE (ülalt alla): 1) vana eesti kannel kolju ja labaga, 2) leedu kankle, 3) setu kannel, 4) kannel Karjalast, 5) läti kokle, 6) kannel Saaremaalt, Kaarma kihelkonnast.

RAITA

Alumiinium välisseina katted, aknad, põranda talad, liistud ja katuserennid.

Helistada pärast kella 6 tel. 465-7298

JOHN E. SOOSAAR, C.A.

Chartered Accountant

Suite 402
725 Don Mills Rd.
Don Mills, Ontario

781-3593
429-4944

KANNEL ARMAS, KANNEL KALLIS...

Tuntud kandlemängija Alfred Kuus heidab pilgu muistse päritoõuga armastatud eesti rahvapillile ja selle hilisemale arengule, mängu tehnikale ning häälestusele.

2.

Käesoleva sajandi alguseks oli vana kannel kujult ja keelte arvult palju muutunud. Viisimängimiseks oli keelte arv 20 ringis. Juurde oli tulnud kolm bassi — c, g ja d. Ühes bassi saatekeelte (häälestatud g-duuri) ilmumisega muutus ka mängutehnika. Endise siblimise asemel hakati kasutama nn. noppimistehnikat — üks käsi hakkas viisi jaoks keeli välja noppima, kuna teine käsi mängis bassisaadet.

1920-ndail a-il ilmusid nn. Tõnnisoni kontsertkanded 9 duurakordiga (6 mazhoori, 3 minoori) üle 30 kromaatilisel häälestatud viisimängu keelega.

Vanad eesti kandlemängijad hoidsid mängimisel kandle põlvedel, nii et häälestuspoolne ots oli vasakul pool. Labaga kannedel aga vasak küünarnukk toetus labale. Hiljem, kui lisati juurde bassikeeled, oli kandle kuju muutumisel häälestuskruvidepoolne ots paremal. Mängimisel asetati kannel tavaliselt lauale — peenemate ehk kõrgemat tooni keeltega mängija poolel. Viisi mängiti kas vasaku või parema käega. Mõned parema käega viisimängijad asetasisid bassikeeled oma poole, nii nagu soome kantelemängijad.

Noppimistehnika tunneb mitmeid mängimisviise, olenedes sellest kas mängitakse ühe kahe või rohkem sõrmega. Loomulikult tõstab mängutaset kõikide sõrmedega mängimine. See võimaldab võtta kolmeneljakkõlalisi akorde ja topeltootava. Tuntuim sõrmede asetus oleks sel korral — teine sõrm kolmikõla esimesel noodil, esimene sõrm teisil, põial kolmandal, neljas pöidlaot oktaav madalamal ja kolmas sõrm neljandast toon kõrgemal. Seega asetseksid sõrmed sol-mazhoor — g-mazhoor-häälestusega kandlel: re — d (4-jas sõrm), mi — e (3.), sol — g (2.), si — b (1.) ja re — d (põial). Grupeeritud bassisaade (s.o. bass ja saatekeeled tihedalt koos) on lihtne, tõmmates esimese sõrmega üle bassi ja saatekeelte.

Tõnnisoni kontsertkannelt mängides asetatakse keelte kinnitustihedega ots oma poole. Viisi mängitakse parema pöidlaga või plektroniga ja bassisaade toimub vasaku pöidlaga. Keelte alla asetatakse nn. punkteeritud noot, s.o. punktid paberil neile vastavate keelte mängimiseks. Niisuguseid noote võib kasutada iga noppimistehnikaga mängitava kand-

häälestatud sol-mazhoor — g-mazhoori. Sõduripoisina pidin ma aga oma kandle Eestisse maha jätma. Saksa DP-laagris muretsesin omale saksa Zitheri, mille tegin ümber eesti kandleks. Inglismaal 1955. a. ühinesin Bradfordi Spordiselts „Kalevi“ rahvatantsutrupiga, kus üheks pillimeheks oli muusikalise haridusega kadunud Ernst Ottan. Tema näpunäiteil tegi teine „Kalevi“ kandlemängija A. Sildaru minule kandle duurakordiga: bassid, la — a, re — d, sol — g ja do — c. Lasksin teha hiljem uue, millele lisandus veel fa — f. A. Sildaru on valmistanud kandleid tosina ringis mitmele mandrile. Basside saatekeelte kokkutõmbamisega lisanes veel si-bemoll — bb, saades sellega g-duurakordi: la — a, re — d, sol — g, do — c, fa — f ja si-bemoll — bb, koos 24 viisimängu-keelega. Alles hiljuti sain veel juurde kombineerida 4 dominantseptakordi — dominant 7: re — d, sol — g, fa — f, si-bemoll — bb; ja peale nende 2 minoori: la — a ja re — d.

Probleem tekkis aga diatooniliselt häälestatud kandlega, et mängida erinevais duurides. Kuna oli võimalu kannelt lugude vahel ümberhäälestada, tuli leida võimalus keele poole tooni võrra tõstmiseks või madaldamiseks. Selleks konstrueerisin seadeldise, mis võimaldab keelt poole tooni võrra madaldada või aga tõsta, viies sel teel kandle häälestuse kiiresti erinevaise helitõugudesse. Moduleerimist on võimalik ka mängu ajal kasutada, jättes madalamad ja kõrgemad keeled eri duuridesse.

Inglismaal olles tegin kaks kannelt, ühe suure 9 duurakordiga, millel oli igal keelel häälevahendaja; teise 6-ega, ühes minooride ja septakordidega. Selle müüsin Ottawa muuseumile. 9 duurakordiga kannelt pole ma kasutanud, sest see on liiga suur ning raske ja kõlalt mitte-rahuldav.

Uuema soome kandletüübi väljarendaja Paul Salminen kasutab samuti oma kannelde juures häälevahendajaid (sävelvaihtaja). Need on

rakendatud minu omast erinevalt, kuna soome kannedel häälestuskruvide-poolses ääres keelte all sadul puudub. Paul Salminen kantel on 32—35 keelt, millest 10 madalamat on mähitud bassideks. Häälestatud c-duuri on mängu ajal soome kandlel ajal madalamad keeled oma pool, vastupidi eesti kandlemängijaile.

Puudutaksin veel Bradfordi rahvatantsutruppi „Kalevi“. Vaatamata ainult mõnesajapealisele eestlaskonnale Bradfordis ja selle ümbruskonnas, suutsid tookordsed energilised juhid, proud Cherkasov ja Leppik, moodustada, koos hoida ja õpetada rahvatantsutruppi, mis esines edukalt, peale eesti ürituste, ka Inglismaa rahvatantsupidustusil, samuti Shotimaal, Iirimaal, Hollandis ja Prantsusmaal. „Kalevi“ tuli 1956-ndal a-l rahvatantsuvõistlusil Edinburghis teiseks. Walesi suurpidustusil Llangollenis esines „Kalevi“ alati edukalt, nimelt kolmel korral, kus tutvustati Eesti saatust ka ajahtede, raadio, kinoringvaate ja tv kaudu.

Peale esinemisi koos „Kaleviga“ ja eesti üritustel oli mul kõige rohkem kandlemängu inglise publikule nn. „Pögenikele pühendatud aastal“. 1959-ndal a-l Rootsis käies mängisin Rootsi raadiotele poeletunnilise kava vanadest rahvalugudest ja EMP-le kaks heliplaati. Vanadest tantsulugudest tegime 1964. a. Merit Co-le LP-heliplaadi koos viuldaja Ernst Ottaniga ja laulja Endel Looga. Eri-lise tänutundega mõtlen kadunud Ernst Ottanile Inglismaal, kes mulle andis esimesi näpunäiteid muusikateoorias, vanade lugude üleskirjutamisel ja kandlele seadmisel.

(Andmed ülevaateks vanade eesti kannelde kohta põhinevad peamiselt dr. Elmar Arro uurimusele „Zum Problem der Kannel“ (Õpetatud Eesti Seltsi Aastaraamat, Tartu, 1929), N. Liidu muusikariistade atlasele, ja hilisemate kannelde osas mitmele muule allikale, ms. ka Ilmar Toigre'le Rootsis.)

Alfred Kuus

Tuntuim sõrmede asetus oleks sel korral — teine sõrm kolmikkõla esimesel noodil, esimene sõrm teisel, põial kolmandal, neljas põidlast oktaav madalamal ja kolmas sõrm neljandast toon kõrgemal. Seega asetseksid sõrmed sol-mazhoor — g-mazhoor-häälestusega kandlel: re — d (4-ja sõrm), mi — e (3.), sol — g (2.), si — b (1.) ja re — d (põial). Grupeeritud bassisaade (s.o. bass ja saatekeeled tihedalt koos) on lihtne, tõmmates esimese sõrmega üle bassi ja saatekeelte.

Tõnnisoni kontsertkannelt mängides asetatakse keelte kinnitustihtidega ots oma poole. Viisi mängitakse parema põidlagaga või plektroniga ja bassisaade toimub vasaku põidlagaga. Keelte alla asetatakse nn. punkteeritud noot, s.o. punktid paberil neile vastavate keelte mängimiseks. Niisuguseid noote võib kasutada iga noppimistehnikaga mängitava kandlel.

Mina ei juhtunud oma kodu ümbruses Valgamaal iseseisvusajal vana originaalseid kandleid enam nägema. Ka 1941. a. kevadel Tartus Riigi Ringhäälingu juures proovil käies (sõjasündmuste tõttu jäi aga esinemine ära) ei olnud seal enam ühtki kanneldajat meie vana eesti kandlega. Kuid siblimistehnikat mõned vanemad kandlemängijad siiski veel kasutasid, näiteks ka meie kõige tuntum kandlemängija „Kandle Juss“ (Juhan Rosenstrauch), kes mängis Riigi Ringhäälingus vanatantsu saates. Kandle Juss kasutas nii siblimis- kui ka noppimistehnikat, mandoliini- ja haavaitehnikat. Kuid tema kannel oli juba hilisemast tüübist, üle 20 keele ja 3 bassiga.

Läti koklemängijad on lasknud Ameerikas oma kokled teha originaalsel kujul. Ühest puutükist väljastatud koklele on aga mõned keeled juurde lisatud (kuni 13). Rahvapilliorkestrite loomisel on lätlased Ameerikas tõhusat tööd teinud. Tuntud Latvian Folks Ensemble of New York'i kokled on valmistatud Konstantins Dravnieksi poolt. Ka Kandas tegutseb mitmeid läti kokleorkestreid.

N. Eestis tehtud uuemad kandletüübid on kromaatiliseltselt häälestatud (ristuvate keeltega), mille ühel pool on diatooniline heliredel, teisel pool pentatooniline ja keskel ristumiskohal kromaatiline. Bassi- ja saatekanded on eraldi. Meloodiat mängitakse mõlema käe sõrmedega. Need on juba orkestripillid, millega võib mängida igas helitõus.

Minu kannel Eestis oli 24 mängukeele ja 3 bassiga do — c, sol — g ja re — d (bassid ja saatekeeled grupeeritult koos), diatooniliselt

lõhki ka mängu ajal kasutada, jättes madalamad ja kõrgemad keeled eri duuridesse.

Inglismaal olles tegin kaks kannelt, ühe suure 9 duurakordiga, millel oli igal keelal häälevahendaja; teise 6-ega, ühes minooride ja septakordidega. Selle müüsin Ottawa muuseumile. 9 duurakordiga kannel pole ma kasutanud, sest see on liiga suur ning raske ja kõlalt mitte-rahuldav.

Uuema soome kandletüübi väljaarendaja Paul Salminen kasutab samuti oma kannelde juures häälevahendajaid (sävelvaihtaja). Need on

lise tänutundega mõtlen kadunud Ernst Ottanile Inglismaal, kes mulle andis esimesi näpunäiteid muusikateoorias, vanade lugude üleskirjutamisel ja kandlele seadmisel.

(Andmed ülevaateks vanade eesti kannelde kohta põhinevad peamiselt dr. Elmar Arro uurimusele „Zum Problem der Kannel“ (Õpetatud Eesti Seltsi Aastaraamat, Tartu, 1929), N. Liidu muusikariistade atlasele, ja hilisemate kannelde osas mitmele muule allikale, ms. ka Ilmar Toigre'le Rootsisis.)

Alfred Kuus

Lahkusid sa alla hauda,
kadusid sa alla kalmu —

TÜTAR M

TÜTAR UH

ABIKAASA

mällestavad loh

surmud 20. jaanuaril

Rahvapillimees Inglismaalt Torontosse

Alfred Kuus tahab rajada siin kandleorkestri

Rahvapillimees Alfred Kuus Inglismaalt on käinud varem kahel korral külas Kanadas ja esines kord Toronto Eesti Majas ka kandlekontserdiga. Nüüd on ta jälle siin ja seekord juba immigratsiooni korras, kavatsedes jääda siia elama kui õnnestub leida Torontos sobivat töökohta. Aju-tiselt elab ta Owen Sound'is, töötades A. Haavaniidu aiandusfirmas. Alfred Kuus oli möödunud nädalalõpul Kotkajärvel, kus ta esines metsaülikooli noortele kandlepaladega ja tutvustas oma huvitavat pilli. Saime sel puhul pisut mahti uustulnukaga vestlemiseks.

Alfred Kuus elas viimati Huddersville'is, Põhja-Inglismaal, töötades ühes tekstiilvabrikus osakonna abijuhatajana.

Millistel kaalutlustel asus ta nüüd Kanadasse?

„Mõte selleks tekkis juba varem kui siin käies kuulsin, et Toronto eesti rahvatantsijad vajaksid pillimeest. Kandlemäng on mulle alati olnud südamelähedane ja siin, suuremas eestlaste keskuses saaksin kindlasti oma oskust kõige kasulikumalt rakendada. Sain sõjas Oppelni rindelaavata, mistõttu parem käsi jäi osaliselt tegevusvõimetuks ja see tegi immigrerumisel mõningaid raskusi. Tänu Toomas Metsala tõendile, et mind siin vajatakse, lahendus aga olukord siiski mulle soodsalt.“

„Millal hakkasite kandlemängu harrastama?“

„Juba 12-aastase poisina,“ vastab Alfred Kuus.

„Sain selleks tiivustust ja esimest õpetust oma musikaalselt onult Valgamaal. Hiljem harjutasin edasi ja Saksamaal meisterdasin ise enesele kandle, kohandades selleks ümber ühe saksa tsitri. Nüüd on mul kodus mitmed kanded ja osale nendest on puuosad valmistanud Aadu Sildaru, kes elab Bradfordis Inglismaal ja on ka ise kandlemängija. Inglismaal olen esinenud korduvalt mitmes kohas. Kanadasse saabusin 26. juunil ja sõrmed on vahepeal pisut „rooste“ läinud, sest kandlemängija peab igapäev vähemalt kaks tundi harjutama.

Alfred Kuus oma kandlega

Selleks pole viimasel ajal kahtjaks mahti olnud.“

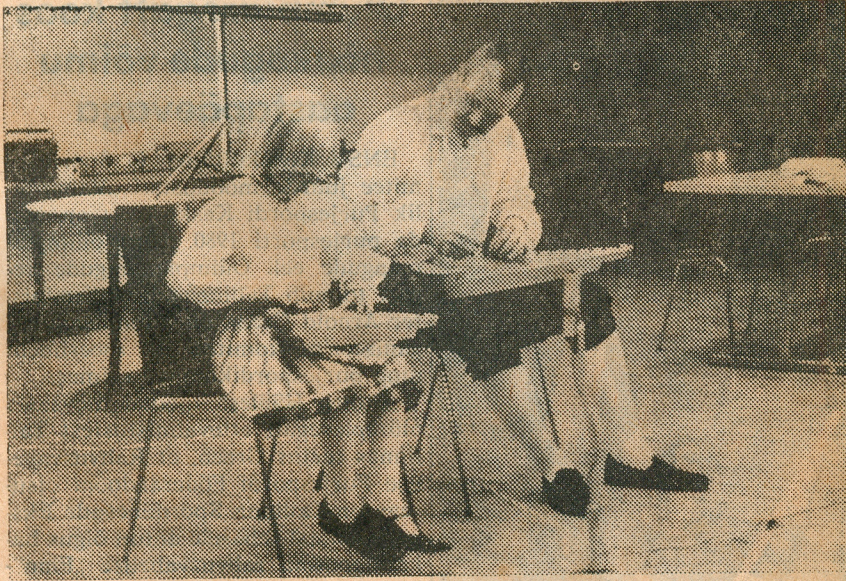
A. Kuus, kelle kandlehelid on jäädvustatud ka heliplaadile „Külasiimman“ ja kahele helilindile, lisab, et ta unistuseks on luua Torontos kandleorkester, esialgu kas või ainult 3–4-

liikmeline.

Kodumaal on praegu üks orkester, kus mängib 50 kannelt. Ta õpetaks meeleldi ka noori kui leidub vastavaid huvilisi.

Reaktsioon ta esinemisele metsaülikoolis näis selle huvi eksisteerimist kinnitavat.

Insener dr. Andres Peekna ja tütar Heli mängimas eesti muinaskandlel, mis valmistatud vastavalt säilunud mõõdetele ja kirjeldustele.

Foto — O. Haamer

Eesti muinaskannel

Dr. Andres Peekna pidas 30. augustil Tartu Instituudis paaritunnilise loengu muinaskandlest rohkearvulisele asjahuvilistele. Ettekannet selgitasid valguspildid ja muidugi ka kandlemäng, milles abistasid A. Peekna pisike tütar Heli ja Hanno Pool.

Dr. E. Aruja Tartu Instituudi esimehena tutvustas dr. A. Peeknat, kes omab doktori kraadi füüsika alal ja töötab praegu USA sõjaväe inseneride osakonnas kavandaja-insenerina veeteede ehitamiseks. Kandlemäng ja huvi muinaskandle vastu on ta kõrval harrastuseks.

Oma ettekandes dr. A. Peekna selgitas kandle, kui ühe vanema muusikainstrumenti ajaloolist arengut. Algakannelt tunti Läänemere kallastel ja Soomes juba 2000 aastat tagasi ja see oli väga primitiivse ehitusviisiga, peamiselt ühest puust väljaõnnestatud ja ainult kuu keelega. Oma algkuju kaotas kannel juba 18. sajandil. Ta asendati moodsama kujuga ja palju suurema keeltearvuga instrumendiga. Moodsal kandlel demonstreeris mängu Hanno Pool.

Loengu lõpul kuulajaskond avaldas oma tänu tugeva aplausiga. Henry Aruja andis üle kingi väiksele Heli Peeknale.

-r-

